

Sygn. akt V U 975/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie:

Przewodniczący: SSO Regina Stępień

Protokolant: star. sekr. sądowy Ewelina Trzeciak

po rozpoznaniu w dniu 12 kwietnia 2017 r. w Legnicy

sprawy z wniosku Przedsiębiorstwa (...) S.A. w L.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o odstąpienie od zobowiązania do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń B. M.

na skutek odwołania Przedsiębiorstwa (...) S.A. w L.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

z dnia 22 sierpnia 2016 r.

znak (...)

I. **zmienia decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 22 sierpnia 2016 r. znak (...) w ten sposób, że stwierdza, iż** Przedsiębiorstwo (...) S.A. w L. **nie ma obowiązku zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń B. M. za okres od 01 września 1992 r. do 31 lipca 2013 r. oraz odsetek za okres poprzedzający wydanie decyzji tj. od 01 stycznia 1999 r. do 22 sierpnia 2016 r. ,**

II. **zasądza od strony pozwanej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. na rzecz wnioskodawcy Przedsiębiorstwa (...) S.A. w L. kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

SSO Regina Stępień

Sygn. akt V U 975/16

UZASADNIENIE

Decyzją z 22 sierpnia 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L., na podstawie art. 84 ust. 6 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2016.963) zobowiązał pracodawcę Przedsiębiorstwo (...)S.A. w L. do zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń B. M. za okres od 1 września 1992r. do 31 lipca 2016r. w kwocie 2 538, 08 zł oraz odsetek za okres od 1 stycznia 1999r. do 22 sierpnia 2016r.

W uzasadnieniu tej decyzji organ rentowy wskazał, iż świadczenie zostało wypłacone w zawyżonej wysokości na podstawie świadectwa pracy wystawionego w dniu 8 września 1992r. przez (...) S.A Zakład (...) w L., dostarczonego dniu 16 września 1992r. w celu przeliczenia i podjęcia wypłaty świadczenia. Na podstawie tego dokumentu podjęto wypłatę emerytury od 1 września 1992r. Przy czym uwzględniono do stażu pracy okres wykazany w świadectwie pracy

tj. od 1 czerwca 1967r. do 5 września 1992r. Zaś w świadectwie tym nie ujęto informacji, iż w okresie od 10 listopada 1980r. do 12 października 1982r., w dniu 3 stycznia 1983r. powrócił do pracy, a od 13 października 1982r. do 2 stycznia 1983r. nie pracował. Wobec czego błędnie ustalono staż pracy wnioskodawcy, a w konsekwencji zawyżono mu wysokość wypłacanej emerytury.

W odwołaniu od tej decyzji Przedsiębiorstwo (...)S.A. w L. wniosło o zmianę decyzji poprzez ustalenie, iż nie ma obowiązku zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń za wykraczający poza granicę określone w art. 84 ust.1 i 3 w zw. z ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych tj. od 1 września 1992r. do 31 lipca 2016r. oraz odsetek za okres poprzedzający wydanie decyzji tj. od 1 stycznia 1999r. do 22 sierpnia 2016r. oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego wg norm prawem przewidzianych.

W uzasadnieniu odwołujący przyznał, iż w świadectwach pracy z 8 lipca 1992r. i 8 września 1992r. błędnie wpisano datę rozwiązania umowy o pracę z B. M., co skutkowało zawyżeniem wysokości wypłacanego mu świadczenia. Jednak uznał, iż organ rentowy bezzasadnie żąda zwrotu nienależnie wypłaconych świadczeń za okres ponad 20 lat oraz odsetek za okres poprzedzający wydanie decyzji o zwrocie nadpłaconych świadczeń. Powołał się przy tym na uchwałę Sądu Najwyższego z 16 maja 2012r. w sprawie III UZP 1/12, wyrok tego sądu z 16 grudnia 2008r. I UK 154/08, z 3 lutego 2010r. I UK 210/09 orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie III AUa 855/14, Sądu Apelacyjnego w Białymstoku III AUa 1625/13, Sądu Apelacyjnego w Łodzi III AUa 297/13, AUa 153/15.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie argumentując tak jak w skarżonej decyzji. Wskazał ponadto, iż ograniczenie czasowe możliwości domaga się zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia do 3 lat dotyczy jedynie świadczeniobiorców. Powołał się przy tym na wyroki Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 4 czerwca 2014r. III AUa 293/14, z 24 stycznia 2013r. III AUa 1125/12.

Sąd ustalił:

B. M. od 1 września 1992r. pobierał emeryturę, przy ustalaniu której uwzględniono staż pracy na podstawie świadectwa pracy sporządzonego przez (...) SA Zakład (...) w L. z 8 września 1992r. (k.18 akt em.) 16 września 1992r. Na podstawie tego dokumentu uwzględniono ubezpieczonemu okres zatrudnienia od 1 czerwca 1967r. do 5 września 1992r.

W dniu 31 maja 2016r. B. M. złożył wniosek o ponowne ustalenie wysokości świadczenia (k.187, 202 akt em.), którego wynikało, iż od 10 listopada 1980r. do 12 października 1982r. pracował na kontrakcie zagranicznym w NRD. Po czym od 13 października 1982r. do 2 stycznia 1983r. korzystał z urlopu pokontraktowego. Zaś do pracy powrócił 3 stycznia 1983r. Realizując wniosek z 31 maja 2016r. organ rentowy, na podstawie nowego świadectwa pracy ubezpieczonego ustalił, iż w okresie od 13 października 1982r. do 2 stycznia 1983r. przebywał na urlopie pokontraktowym. Okres ten nie był wykazany w świadectwie pracy z 8 września 1992r. – co spowodowało błędne ustalenie stażu B. M. – tj. 29 lat, 3 miesiące i 5 dni. Zaś prawidłowy staż to 29 lat i 15 dni. W konsekwencji po weryfikacji stażu pracy wnioskodawcy, a następnie wysokości jego emerytury - organ rentowy ustalił, iż wypłacono wnioskodawcy emeryturę w zawyżonej wysokości w okresie od 1 września 1992r. do 31 lipca 2016r. Łącznie kwota zawyżonego świadczenia za ten okres to 2 538, 08 zł.

Na tej podstawie, skarżoną decyzją z 22 sierpnia 2016r. (k.215 akt em.) organ rentowy zobowiązał Przedsiębiorstwo (...) S. A. w L. do zwrotu tej kwoty (2 538,08 zł) oraz odsetek za okres od 1 stycznia 1999r. do 22 sierpnia 2016r. w kwocie 3 328, 24 zł. Łącznie domagał się zwrotu kwoty 5 866, 32 zł

(bezsporne)

Sąd zważył:

Odwołanie jest uzasadnione.

Stan faktyczny sprawy był niesporny.

Spór sprowadzał się do ustalenia zasad i zakresu odpowiedzialności pracodawcy za nienależnie pobrane świadczenie przez B. M.

Kwestie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia reguluje art. 84 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U.2016.963).

Przede wszystkim należy wskazać (wbrew stanowisku organu rentowego), iż świadczenia z ubezpieczeń społecznych nie są świadczeniami cywilnoprawnymi, a zatem nie mają do nich zastosowania przepisy kodeksu cywilnego. Wskazać należy, iż art. 1 kodeksu postępowania cywilnego kwalifikuje sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych do spraw cywilnych, jednakże unormowanie to przesadza jedynie o stosowaniu w czasie sporów wynikających na tle tych roszczeń, przepisów zawartych w kodeksie postępowania cywilnego, a więc reguluje zasady i tryb postępowania przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych. Nie ma natomiast znaczenia dla oceny charakteru świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Wprawdzie przepisy ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych odsyłają w niektórych przypadkach do przepisów prawa cywilnego, jednak dotyczy to jedynie sytuacji, gdy przepisy ustawy wyraźnie na to wskazują. Natomiast z termin dochodzenia roszczeń (w tym odsetek) z tytułu pobranych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, zasady odpowiedzialności świadczeniobiorców i płatników składek z tytułu nienależnie wypłaconych świadczeń zostały wyraźnie i zupełnie uregulowane m.in. w art. 84 ust. 1, 3 i 6 ww. ustawy systemowej. Zaś sformułowanie zawarte w art. 84 ust. 1 ustawy systemowej odsyłające do przepisów kodeksu cywilnego odnosi się jedynie do zasad zapłaty i wysokości odsetek, a nie zasad zwrotu nienależnie pobranych świadczeń.

Zgodnie z treścią art. 84 ust. 1 osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego. W myśl ust. 2 za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania;
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Z kolei zgodnie z ust. 3 nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres dłuższy niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, a w pozostałych przypadkach - za okres dłuższy niż ostatnie 3 lata.

Jeżeli pobranie nienależnych świadczeń zostało spowodowane przekazaniem przez płatnika składek lub inny podmiot nieprawdziwych danych mających wpływ na prawo do świadczeń lub na ich wysokość, obowiązek zwrotu tych świadczeń wraz z odsetkami, o których mowa w ust. 1, obciąża odpowiednio płatnika składek lub inny podmiot - ust. 6.

Jest niesporne, że płatnik przekazał organowi rentowemu w świadectwie pracy z 8 lipca 1992r. nieprawdziwe dane, które miały wpływ na wysokość świadczeń wypłaconych B. M.. Zgodnie bowiem z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 stycznia 2015 r. przesłanką odpowiedzialności płatnika na podstawie art. 84 ust. 6 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest wina płatnika w niewykonaniu lub nienależytym wykonaniu przekazania organowi rentowemu wymaganych informacji, polegająca na niedochowaniu należytej staranności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2015 r., I UK 206/14, (...)).

Należy jednak mieć na uwadze, że art. 84 ust. 3 ogranicza obowiązek zwrotu nienależnie wypłaconego/pobranego świadczenia za okres nie dłuższy niż ostatnie 3 lata. Chodzi w tym wypadku o ostatnie trzy lata pobierania/wypłacania świadczenia, a nie trzy lata wstecz od dnia wydania decyzji. W uchwale z dnia 16 maja 2012 r. Sąd Najwyższy wskazał, że ZUS ma prawo żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia za 3 ostatnie lata, począwszy od dnia otrzymania

ostatniej wypłaty. Żądanie to nie ulega przedawnieniu. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., II PZ 1/12, (...)).

Ograniczenie żądania zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych za okres nie dłuższy niż ostatnie 3 lata ma zastosowanie nie tylko do osoby, która nienależnie pobrała świadczenie, ale także do płatnika składek. Takie też stanowisko zajął Sąd Najwyższy w cytowanym wyżej wyroku z dnia 28 stycznia 2015 r. wskazując w uzasadnieniu, że "w art. 84 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych (identycznie zresztą jak i w art. 138 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) ustanowiona została zasada, że nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż ostatnie 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż ostatnie 3 lata. Oznacza to ograniczenie we wskazany sposób kwoty zwrotu nienależnie pobranego świadczenia zarówno w stosunku do świadczeniobiorcy, jak i płatnika składek". Tożsame stanowisko zajął m.in. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie w wyroku z dnia 25 lutego 2015 r., III AUA 855/14 i Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 12 listopada 2013 r., III AUA 1625/13, Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z 28 października 2015r. III AUa 153/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 21 sierpnia 2015r. III AUa 1266/14

Powyższa wykładnia art. 84 ust. 3 ustawy systemowej oznacza, że organ rentowy bezpodstawnie zobowiązał płatnika składek do zwrotu nienależnie wypłaconego świadczeń za okres wykraczający poza te granice tj. za okres 1 września 1992r. do 31 lipca 2013r.

Podobnie nieuzasadnione jest żądanie organu rentowego zapłaty przez płatnika odsetek za okres od 1 stycznia 1999r. do 22 sierpnia 2016r.

Zwrot nienależnie pobranych świadczeń następuje wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego (art. 84 ust. 1 ustawy systemowej). Przy czym w prawie cywilnym możliwe jest dochodzenia odsetek w razie opóźnienia się dłużnika ze spełnieniem świadczenia (art. 481 § 1 kc). Tak zasada w odniesieniu do obowiązku zwrotu nienależnie wypłaconego świadczenia w stosunku do płatnika składek nie może zostać zastosowana w sposób jaki dokonał tego organ rentowy. Określenie terminu, od kiedy płatnik opóźnia się ze zwrotem nienależnie wypłaconego świadczenia powinno nastąpić na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych (m.in. wyrok SN z 3 lutego 2010r. I UK 210/09, wyrok SN z 16 grudnia 2008r. I UK 154/08). Żądanie zwrotu nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie płatnikowi/świadczeniobiorcy decyzji. Z tą chwilą następuje też wymagalność roszczenia o odsetki (art.359 § 2 kc), gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego.

Sąd ewentualne odsetki w niniejszej sprawie mogłyby przysługiwać od dnia następnego po dniu doręczenia decyzji (doręczono ją w dniu 23 sierpnia 2016r.) tj. od 24 sierpnia 2016r.

Z tych względów na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kodeksu postępowania cywilnego są zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i orzekł jak w pkt I wyroku.

Orzeczenie o kosztach uzasadnione jest treścią art. 98 § 1 i 3 kpc w zw. z § 2 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U.2015.1804).

SSO Regina Stępień